

Jöjjetek

EVANGELISCH-PROTESTANTISCHES PRAEDIKANT A. U. B. L. G. M. Z., Bohrupstraße 8

Zeitschrift vom
Verleger versendet.
Écrit périodique
expédié par l'éditeur.

Drucksache

Mr. C.A. MACARTNEY
All Souls College

OXFORD

England

a „Harangszó“-val

A Szétszórtságban Élő Magyar Református Egyház Lapja

1953

Május - június

6. év

5-6. szám.

Az ige fényénél

„és amikor a pünkösdi napja eljött, mindnyájan egy akarral együtt valának; és lőn nagy hirtelenséggel az égből mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, és elfelé az egész házat, ahol ülnek vala; és megjelentek előttük kettős tüzes nyelvek és üle mindenikre azok közül és megtelének mindnyájan Szent Lélekkel, és kezdenek szólni más nyelveken, amint a Lélek adta nekik szólások... minekutána pedig ez a zúgás lőn, egybegyüle a sokaság és megzavarodék, mivel-hogy mindegyik a maga nyelvén hallá őket szólni; álmélnak vala pedig mindnyájan és csodálkoznak vala, mondván egymásnak: ... Mi módon halljuk... őket, kiki közülünk a saját nyelvén, amelyben születünk?... halljuk... a mi nyelvünkön az Istennek nagyságos dolgait: álmélnak vala pedig mindnyájan és zavarban valának, egymásnak ezt mondván: Vajjon mi akar ez lenni?... Péter azonban előállván a tizeneggyel... szóla nekik: legyen ez Néktek tudtotokra, és vegyétek fületekbe az én beszédemet. Mert nem részegek ezek, amint Ti állítjátok: hiszen a napnak harmadik órája van; hanem ez az, ami megmondott Joel prófétától: és léssen az utolsó napokban, ezt mondja az Isten, kitöltök az én Lélekemből minden testre, és prófétálnak a Ti fiaitok és lányaitok, és a ti ifjaitok látásokat látnak, és a ti véneitek álmodnak; és épen az én szolgálomra és az én szolgálóleányaimra is kitöltök azokban a napokban az én Lélekemből, és prófétálnak; és teszek csudákat az égből odafent, és jeleket a földön idelent, vért, tüzet, és füstnek gözölgését. A nap sötétséggé változik, és a hold vérré, minekelőtte eljő az Urnak ama nagy és fényes napja; és léssen, hogy mindaz, aki az Urnak nevéért segítségül hívja, megtartatik...“ (Csel. 2.)

„... a mi nyelvünkön ...“

is szól a Lélek. Az első pünköszt ajándéka ez. Szólás Istennek nagyságos dolgairól: Lélekkel teljes és tiszta közvetlenségben. Isten újjá-teremtí ezt is, az emberi szólást is, hogy új legyen teste-lelke a szónak; hogy egy legyen a szó és az, akiből szólal. Különbözik születés, és nincs kitöltetés.

Nem edény hát csupán a szó: a miénk sem, a mi nyelvünk sem, még a történet értelmében sem. A kérdés csak az, hogy a Lélek szüli-mondja-e; hogy szent lángja hevíti-e szívet a szónak; hogy tetszik-e Istennek ő szólására; hogy tetszik-e Néki benne megjelenni... vagy nem-tetszik-e?

S Néki most úgy tetszik, hogy úgy legyünk, ahogy vagyunk, és úgy szóljunk, ahogy szólunk. Az ő nagyságos dolgairól való szólásnak minden térbeli és időbeli emberi előfelétele-ime-megadatott, szinte az apostolokra szabott méretek és körülmények szerint. Nyilván azért is, hogy hallja őt kiki közülünk is „a saját nyelvén“, ami mindjárt mindent jelent: kiválasztást is, és elkülönítést is, hiszen kiki közülünk is azt hallja, ami nyelvileg-lelkileg sajátja, vagy sajátja lett.

Nincs miért féltünk magyar nyelvünket sem. Az Isten magyarul is szól, s az ő szólása ilyenül sem múlik el, éppen azért, mert ő szólja. A lényeg „csak“ az, hogy ő szóljon, és nem lényeg az, hogy ki által. Ez a legmegnyugtatóbb, mert nem azért van így, hogy bárkit is megnyugtasson. A felelősség érzete e kérdésben nem is érdem és nem is kötelesség, de sokkal több ennél: személyes lehetőség.

Hogy ma vagy holnap, kik és hányan kívánnak még vele élni: kérdések, melyekre mi sem ma, sem holnap, sem kevesen, sem sokan nem tudunk felelni. Nem tőlünk függ ez sem. S még az sem, hogy összehangoljuk elemeiben azt vagy mindazt, ami összenemhangolható. Jobb kézben van ez a kérdés is, a legjobb kézben: Isten kezében.

Istennek nagyságos dolgai között ott van a mi nyelvünk-életünk dolga is. Bizonytalán tetszik Néki az is, hogy ebben a világban viszont sokaknak nem tetszik ez, talán azért is, hogy igen keveseknek csak annál jobban tessék... hogy így is szól a Lélek!

Dr. Irlé Károly

svájci ref. lelkészt március 10-én temették el. Igen nagy számú gyászoló kísérte utolsó útjára. A svájci egyházi sajtó nagy cikkekben számol be a temetésről, és méltatja Irlé lelkészt, mint „a magyar gyermekek-vagy-a magyarok svájci atyját“, akinek életműve volt: szeretet-munka a magyar gyermekért és a magyar népért.

Első nyaranyú segélyakcióját 1920-ban indította meg: a magyar gyermekért! Oly időszak volt ez, amely világnézeti és politikai okokból egyáltalában nem kedvezett magyarokat segítő szándékoknak. A gyermekvonatok közlekedését pl. a közbelső államok mindenképpen akadályozták. De ő leküzdött minden akadályt, és így azidőtől fogva ez elmúlt évek során mintegy 20 ezer magyar gyermek svájci üdülését tette lehetővé.

1930-ban megalapította a Svájci Magyar Társaságot, amelynek célja: az előző évek segélyakciója folyamán létesült svájci-magyar kapcsolatok ápolása és kiépítése, e két nép kulturális érintkezésének előmozdítása.

A második világháború után még súlyosabb viszonyok között tette lehetővé többek között azt is, hogy a SMT. találkozó helye lehetett Svájcban mindazoknak a magyaroknak, akiket a közös magyar haza szeretete fűz egybe. Legfőbb gondjai közé tartozott a magyar ifjúság főiskolai tanulmányainak előmozdítása, ezenkívül rendszeresen támogatott emigráns magyar iskolákat és cserkész-táborozást; segítette és lehetővé tette Svájcban élő magyarok kivándorlását, illetőleg megfelelő munkakörbe-jutását.

De túl a sok és beszédes adaton nem egy levél és személyes beszélgetés élő és ható bizony-

sága annak, hogy mind Irlé lelkes, mind pedig a SMT. svájci vezetőségi tagjai, mint pl. Hans J. Haller ref. lelkész is, mily rendíthetetlen és mély meggyőződéssel tudták mindenkor magukévá tenni erkölcsileg is: a menekült-sorsban élő magyarság ügyét. Nem valamely elkényszeredett számalomról, vagy statisztikai-célú teljesítményekről beszélnek ilyenmü gesztusaik, hanem őszinte, fenntartó és felemelő szeretetről...

Kulturális téren a berni Magyar Könyvtár volt az elhunyt elnöknek egyik büszkesége.

Aligha lehetne ez egyetlen, rendszeresen összeállított magyar könyvtár jelentőségét ma még egészében felmérni. Bizonyos, hogy sok minden megmentődött itt és így...

Irlé lelkész legutolsó, 1952 novemberében kelt elnöki jelentése a Társaság magyar titkárjének Burgert Annának mondó meleghangú köszönet sokévi odaadó munkásságáért. Magyar gyermekek, magyar ifjúság, sőt öregek-betegek „Annus Nénije“ jelentette hosszú évek óta a személyes és közvetlen kapcsolatot a SMT-hoz. Bizonyos, hogy az elhunyt emléket áldó szavak és gondolatok között ott vannak és lesznek azok is, amelyek köszönnek neki, hogy „Annus Nénit“ választotta egyik magyar munkatársául.

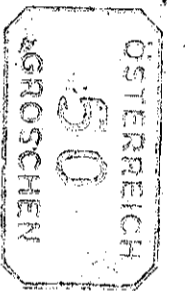
Adja a Mindenható, hogy Irlé lelkész alapvető felismerése a magyarságról: tovább-élhessen, azokban is, akik munkatársai lehettek, de azokban is, akiket magyarságukban megerősített. Magyar értékeket és értékes magyarokat ismert fel, nem utolsósorban azért is, mert mindenkor túlnézett a pillanatnyi világnézeti vagy pártpolitikai beállítottságokon, és így azt látta a magyarságban, amit az így-nézőnek: nem-magyar-nak és magyarnak látnia kell vagy kellene: Isten-teremtette értéket!

Évfordulóját készültünk ünnepegni, amikor szárnyrakelt a híre, hogy Irlé Károly halott. Aitól kezdve futótüzként terjedt el, hogy örömmel helyett gyászposztóval vonták be az Irlé-család házát. A sas szárnyát szegte és a mi örömrésztünk is visszahullt magába; csak könnyeink peregtek. Fájt minden pillanat, amit nem töltöttünk vele, de tölgy volt és nem hittük, hogy felette is győzedelmeskedik a halál. Eggyel újra kevesebb barátja van egy testvértelen népek és szorongva kérdezzük, vannak-e még, akik úgy szeretnek mint ő. Nem érdekből szeretett, hisz' az első világháború

szörnyű lesújtottságban fordult felénk és egy elesett, testvértelen kis népet karolt fel, amelynek csak gyűlölöi voltak. Ezerkilencszázhusz táján szinte egyedül ő jelentette számunkra a derűt. Gyermekeink arcára is vissza akarta varázsolni az elvesztett mosolyt, ezért felkutatotta, összegyűjtötte őket és vonatszámra vitte Svájcba, a derű, a boldogság, a béke országába. Irlé Károly megmutatta, hogy mire képes az emberi akarat; Legyőzte a diplomácia idegenkedését, szeretetté formálta a közönyt és felmozdította hazája lezárt sorompóit. Ugy révlik ma, mintha önjelével indította volna utra az első vasúti kocsikat hogy aztán évről évre ontsák Svájcba az üdülő magyar gyermekek ezreit. Húszezer vész, vészegény, beteg magyar gyermek ismert meg így Svájcot. Ennyien látták kéklőzöldelő hegyeit, vakítóan fénylő havasait, szívták üde levegőjét és aki köztük mélyen belenezett a tavak kék tükreibe az ma is örökre megbabonázottan álmodik a hegyről, tájról, tórol és egy tisztalelkű, szorgalmas népről. Húszezer gyermek! Mohácsiál húszezer ifjával egy ország veszett el és Irlé Károly egy rövid emberöltő alatt csaknem egymaga ennyit üdültetett Svájcban. Minden év nyárra rajzra készülő, zsongó méhkassá változott a magyar gyermekvilág; remegve álmodtak napról-napra messzi utazásról, elképzelhetetlen élményekről: Svájcra. Ma húszezer munkáskézzé izmosult fiatal, anyává formálódott leány dolgozik otthon kolhozban, bányákban, más kényszermunkatelepeken azzal az élménnyel, hogy Svájcban nincsen munkakényszer és mégis mindenki dolgozik. Ebben az országban nincs nyomor, nincs gyilkos osztályharc, nincs benne proletár. Nyelvek, népek vallások szeretetben élnek egymással.

Irlé Károly harmadszázados élete gazdag tapasztalatával példát adott arra, hogy minden elpusztulhat, minden megváltozhat, de mégis mindent újjá lehet éleszteni, ha az ember kitartóan, erős akarral, hittel, érdek nélkül szeret. Ő így szeretett minket és szeretve megerősítette bennünk az erős akaratú, hívő népet. Debrecenben, a maradandóság városában kapott díszdoktori címet és azok a magyar prédikátorok voltak igazi barátai, akiket ma is hiába tilt el a szószéktől a rendszer, mert azzal a pusztító ténnyel, hogy voltak, éltek; századokra fátylaként szolgálnak a magyar maradandóságnak.

Irlé Károly halála mély megdöbbenést keltett köztünk. Sírját, egy egész ország helyett csak a menekültek gyászoló tömege állhatta körül. Hazulról elmaradtak a résztáviratok, nem küldhettek virágkoszorúkat, de az életre ébresztő márciusi szellő újra sírjához sodorta a húszezer gyermek hang csengő muzsikáját: nyugodj Irlé Károly, mert aki szeretett, nem halt meg. Emléked örizzük.

A pápai főiskola története.

A Magyar Református Egyház siratja többek között két legősibb iskoláját, a pápai és sárospatakit. Mindkét iskola története egy-egy fontos fejtelet nemzeti történetének. Többek között e két iskola négy évszázados munkája formálta azt a lelki-szellemi örökséget, amit ma magyarnak és reformátusnak mondunk. Olcsó leplezés azt állítani, hogy a pápai és sárospataki iskolák megszűntetése, vagy hogy a budapesti Theológiával, illetve a debreceni Egyetemmel való összevonásuk, haladást jelentő korszerű cselekedet. Az az igazság, hogy a magyar népet megfosztották két lelki-szellemi műhelyétől, hogy ezzel is könnyebben és gyorsabban történhessék meg az új „kulturába” való beolvadás.

Ezzel a pápai főiskola múltját kívánjuk olvasóink elé tárni. Történeti összefoglalásunk egyik célja az, hogy megismertesse magyar református multunk egy jellegzetes történeti szelvényét, a másik célkitűzése pedig az, hogy lelkiismeretünket olyan elhatározásokra ébressze, amik adott pillanatban megvalósításra várnak...

Most pedig tanítson a történelem!)

(1) Forrásmunkánk: Kis Ernő „A Dunántúli Ev. Ref. Egyházkerület Pápai Főiskolájának Története” című munkája. Pápa, 1896.)

A pápai főiskola keletkezésével mindjárt a reformáció létrejöttkor találkozunk s eredete szorosan összefügg a város történetével. Ez a város, mely Szentistván korából származtatja a maga nevét és eredetét, már 1051-ben helyet foglal Magyarországon történelmében, mert III. Henrik császár Pápán keresztül vezette hadait I. Endre ellen. A város első kiváltságlevele Albert királytól ered. 1439-ben kiadott oklevele szerint Pápa város polgárai és lakosai felett földesuruk, Garay László szolgált törvényt. A Garay család kihaltja után Pápa 1480-ban Mátyás királyra szállott, aki e várost kedvelt hívének, Szapolyai Imrénének adományozta. A század végén Szapolyai János, a későbbi magyar király lett Pápa ura. Szapolyai János kezéről a város Enyingi Török Bálint kezére jutott, akit nemcsak nemzeti történetünk, hanem egyháztörténetünk is jól ismer.

Török Bálint idejében a város egész lakossága a református vallásra tért. Az áttérést a történelmi emlékek Török Bálint kedves papjának, Bálint papnak a nevével hozzák kapcsolatba. Fodor Ferencz a cseszneki és szentkirályi református egyházak történetében erre vonatkozólag többek között a következőket írja: „A boldog emlékeztű Török Bálint ur élt egy Bálint pap nevű prédikátornak szolgálataival, ki által Pápát és a tájon lévő faluit reformálta és azután azt elvitte Debreczennek is reformálására, az ő tanítványaira bizván az itt elkezdett reformálásnak folytatását; ahonnan következhetett az, hogy az ő jószágában Helvetica Confessiot (református hitvallást) vezettek be, holott más szomszéd birtokokon az Augustana Confessio (evangélikus hitvallás) terjedt”.

Ami már most a pápai Református Egyház és iskola keletkezési idejét illeti, azt történelmi források 1531-re teszik. Mind a reformált hitet, mind az iskolát a város lakossága óhajtott. Az iskola, minden valószínűség szerint, kezdetben az Egyház, a város és a földesur közös tulajdona volt s csak később, a küzdelmek korában ment át az Egyház kizárólagos tulajdonába.

(2) Hogy ez az alapítási év mit jelent, annak érzékeltetéséhez elég Kálvin Jánosnak egy-két életrajzi adatára hivatkozni: 1531-ben Kálvin még csak azt határozza el, hogy jogi tanulmányait irodalmiakkal váltja fel. A római egyházzal való szakítása csak három évvel később válik nyilvánvalóvá s csak két évre rá, vagyis 1536-ban kezdi meg genfi reformatori munkáját. Hol van még innen a genfi Akadémia 1559-ben történt alapítása!

A XVI. század folyamán, de még a XVII. században is, a reformátusok nyugodtan gyakorolhatták Pápán hitüket és zavartalanul fejleszthették iskolájukat. A Habsburg uralkodók, köztük sem Rudolf, sem II. Ferdinánd, meg sem kísérelték a református pápai földesurakat és polgárokat javaikból kiforgatni, mert Pápa fontos végvár szerepét töltötte be a török támadásaival szemben. A város református lakossága védőfalul szolgált, amiről Pápa városának a XVI. század második felében öt-

ször bekövetkezett ostroma fényesen tanuskodik.

Az iskola első korszaka, melyet az 1531-től 1660-ig terjedő időre tehetünk, azt a kort foglalja magában, amikor Pápa városának mind lakossága, mind hatósága, mind pedig földesurai a reformált hitet vallják és az iskola nyugodtan fejlődik az Egyház, a város és a földesurak pártfogásával. A belföldi politikai események (Bocskay, Bethlen és I. Rákóczy György sikeres felkelései) és a külföldi politikai viszonyok (a protestáns fejedelmek hatalmi helyzetét) szintén közrehatottak, hogy biztosítsák az iskola nyugodt életét, felvirágzását. Fejlődése korának ezek az első évtizedei alkalmasak voltak arra, hogy a késői századokra megvessék fennmaradásának az alapját.

1585-ből származnak a főiskola legrégebbi törvényei, természetesen latin nyelven. A törvényekből kitétni, hogy az összes iskolai tisztviselők, az egyetlen „rector-professor” kivételével, mind a növendékek kezében voltak. A kisebb diákok a nagyobb diák tanította, felügyelte, nevelte, oktatta. Az iskola anyagi ügyeinek is jó része a diákok gondját képezte. Az egész felett mint főintéző állott a rektor. Ő szabott irányt és gyakorolt tekintélyt, s minden valószínűség szerint az Egyház presbiterium kebelében alakított Consistoriumnak tartozott felelősséggel. Az iskola első korszakából mindössze hét rector-professor neve maradt fenn. Ezeknek a neveknek (Gömör, Kálnay, Marosi, Saari, Lenti, Séllei, Koródi) már az olvasása is elegendő annak valószínűsítésére, hogy az iskola irányítása mindig magyar kezekben volt.

Hogy képet alkothassunk ezeknek a rector-professoroknak az egyéniségéről és hogy fogalmunk legyen a pápai főiskola szelleméről, néhány sort idézünk Séllei István rector-professor életrajzából, úgy, amint azt Tóth Ferencz megírta a Dunai Püspökök Életrajzaiban: „Séllei István, a pápai iskola rector-professora (1656—1658) előbb már 1652 óta a pápai református egyház papja volt. Professorsága után néhány évvel, 1663-ban, ismét pápai pap lett s superintendensé válasszatott. Ezen tiszteletet viselve idéztetett 1674-ben a pozsonyi törvényszék elé, hol „disputatiójáért s más fontos beszédeért” különösen magára vonta a

figyelmet. Először a pozsonyi, majd a berencsi börtönben szenvedett hitéért, de azt el nem hagyta és így gályarabságra ítéltetett. Az 1675—76. években, míg Ruyter admirális közbe nem lépett, társával együtt a nápolyi gályákon szenvedett. Rendíthetetlen hite társait is erősítette a szenvedések idején”.

Az iskola, első korszakában, szerzetes hasonlított. Kötelező volt a bennlakás. Mint már előbb írtuk, az idősebb diákokat bevonták az iskola ügyeinek intézésébe, sőt a tanításba is s az egész intézet felett egyetlen felelősséggel állott a rector-professor. Az ő munkájától függött az egész iskola sorsa, mert a tanításra fogott öregebb diákokat, az ugynevezett publicus praeceptorokat egy év múltával már mások, a sorrend szerint következők váltották fel. A tanítás egyöntetűségét a hagyomány biztosította. Az ifjúságot egyrészt a hit igazságaira oktatták és a vallásos életre nevelték, másrészt pedig — a klasszikus studiumokon felül — beavatták őket azoknak a tudományoknak az elemeibe, amelyek a társas együttéléshez szükségesek.

Az iskola tanítási anyagába nyit bepillantást Kanizsai János református püspök 1630-i püspöki körlevele, amelyben azt rendel, hogy a professzor Pápán, hetenként felváltva, majd teológiai, majd logikai vitaközvetéseket tartson. Ez annak a bizonyítéka, hogy a pápai iskola kebelében már kezdetől fogva nemcsak gimnázium, hanem teológia is fennállott, sőt minden bizonnyal jogi ismereteket is tanítottak.

Az iskola hőskorának jellemzősége egy-két cikket idézünk az első iskolai törvényekből:

1. Törvény:
Mivel az Ur félelme a bölcsesség és miveltség kezdete, azért a tanulóknak mindegyike első sorban a hatalmas s a tanulóknak sikert és előmenetelt adó kegyes Isten iránt tisztelettel, félelemmel és kegyelettel viseltessék.

6. Törvény:
Az Ur szent asztalához minden tanuló kegyessége és igaz vallástétele szerint, szigorú bünbánat és szívének szigorú megvizsgálása után, egy akarattal járuljon. Ki hanyagnak tapasztaltatik, valamint életéről, úgy vallásából is vizsgálat alá vonassék és megtanítassék. Ismétlés esetén ugyanígy bünhődjék, de harmadikban már

mint makacs és mint ki semmi reményt nem nyújt, kizárassék, mert az örökség a fiaké.

8. Törvény:
Az iskolai könyörgéseken reggel 4, este 6 órakor a tanulók mind jelen legyenek, az elmaradó pedig 2 dénárért fizessen. Reggel, könyörgés után, fogékony ésszel a tantárgyakat ismételjék, feladatukat szorgalmasan végezzék. A kitűzött feladat kidolgozását elhanyagoló 6 dénár bírságot fizessen a közpénztár számára.

15. Törvény:
Senkinek sem szabad katonák módjára a városban fegyvert hordani, mert a deáknak könyv és nem fegyvert való. A városon kívül menőnek a maga védelmére a fegyvertartás mind a mellett megengedettik.

21. Törvény:
Az iskolából senki fél napra sem távozhatsz a rector és curator beleegyezése nélkül. A ki valamely mezei munkára hivatott el, minden este visszatérjen az iskolába, kivéve, ha munkájának helye a várostól messze esik, a mely körülmény a rectornak és curatornak előre bejelentendő. A ki másként tesz, szigorúan megcsapatik.

Az itt idézett néhány szakaszból is láthatjuk, hogy milyen keményen tanították 16—17. századbeli öseinket az Ur félelmére, a tudományokra és fegyelmre. Ennek a nevelésnek meg is volt az eredménye, mert a pápai diákokból még nem alkuvó férfiak lettek. Erről tanuskodik a főiskola következő korszakának a története, mely már az ellenreformáció idejére esik.

(Folytatás következő számunkban.)

Ima:

Atyám, Reád bízom magam, maradj velem!
Nem kérlek, hogy oszlassd el a fátylat, mert ha Te velem vagy, akár életemben, akár halálomban mit árthatnak nekem?
Végny karjaidba, hogy ha elfáradok és fedezz be engem.
Adj békét azoknak, akiket szeretünk.
és adj nekem nyugalmat, adj bátorságot a harcra. Amen.
(Wagner K. párizsi lelkész után.)

KÁTÉ

XII. Urnapja.

31. Miért nevezzük őt Krisztusnak, azaz Felkentnek?

Azért, mert őt az Atya Isten rendelte és a Szentlélekkel felkente a mi legfőbb prófétánkká és tanítónkká, aki Istennek titkos tanácsát és akaratát a mi váltságunk felől tökéletesen kijelentette; továbbá egyetlenegy főpapunkká, aki minket testének egyetlenegy áldozatjával megváltott és az Atya Isten előtt könyörgésével szüntelenül közbenjár értünk; és örökkévaló királyunkká, aki minket ígéjével és Lelkével igazgat és a szerzett váltságban oltalmaz és megtart.

32. Miért hívják téged keresztyénnek?

Azért mert hit által Krisztusnak tagja s így az Ő felkenetésének részese vagyok a végre, hogy nevére én is vallást tegyek, magamat élő hálaáldozatul néki adjam s a bűn és örököző ellen az életben szabad lelkiismerettel harcoljak és azután övele együtt minden teremtmény felett örökké uralkodjam.

Egy korábbi magyarázatunkban mondtuk, hogy Krisztus Istennek a világ felé s mindenek előtt az ember felé forduló arca. Őbenne lett nyilvánvalóvá, hogy a Teremtő Isten szereti az embert. Ez a gondolat ismétlődik meg a Heidelbergi Káté 31.-ik kérdés-feleletében.

Az Atya Isten Szentlélekkel felkente Jézust (Zsid. 1/9) **avégből, hogy prófétája, főpapja és királya legyen az Ő népének.**

Jézus Krisztus prófétája.
Ez azt jelenti, hogy általa Isten kinyilvánítja, mire rendelt minket és hogy milyen magatartást vár tőlünk (Csel. 3/22). — A Mester tanításából ismerjük meg életprogramunkat: „Legyetek azért tökéletesek, miként a ti Mennyei Atyátok tökéletes.” (Máté 5/48).

Jézus a prófétája világosít fel bennünket arról, hogy azok a módszerek, amiket az orvostudomány, a lélektan, a történettudomány, vagy amiket számos más emberi tudomány nyújt, elégtelenek önmagunk megismeréséhez. Ezeknek a tudományoknak a segítségével csak azt tudjuk megállapítani, hogy mivé lettünk, de nem tudjuk megtanulni, hogy mivé lehetünk.

Jézus a prófétája magyarázza meg számunkra, hogy honnan hullottunk alá és hogy hova kell visszatérnünk. Tanításával Ő tesz bennünket igényessé és Ő vezet el az egyedül helyes élet-szemléletre, nevezetesen, hogy ne úgy nézzük az életet, mint amilyen, hanem úgy, mint amilyennek lennie kell. Ez a krisztusi életszemlélet a tevékeny keresztyén élet forrása.

Jézus Krisztus főpap.

Az egyetlen pap, aki áldozatával, önmaga adásával, a bűnös ember számára meg tudta nyitni az Atya Istenhez vezető utat (Zsid. 10/12). Az Ő egy-szerű áldozata tökéletes, elegendő. Felesleges, hogy Jézus főpapi áldozata kiegészítessék s ehhez senki emberfiának nincs is képessége. Jézus Krisztus áldozatára csak válaszolni lehet, éspedig azzal, hogy életünket hálaból az Ő prófétai tanításához mérjük.

Jézus Krisztus király.

„Uralkodik a Jákob házán mindörökké és az Ő királyságának végé nem leszén” (Luk. 1/33). — A „mindörökké” azt jelenti, hogy Jézus Krisztus nemcsak kortársaihoz szól. Beszéde nemcsak abban a társa-

dalomban és időben volt érvényes, amelyben és amikor az a Mester ajkáról elhangzott, hanem érvényes minden elkövetkező emberi társadalomban. Az Ő beszéde, mint Isten igéje, minden korban igényli az embert és elegendő ahhoz, hogy irányt szabjon.

Az uralkodás azt jelenti, hogy Néki a megdicsőült Krisztusnak, minden földi tekintélyt meghaladó igénye van az emberrel szemben. Tevékenységünk megszabásánál mindenek előtt az Ő tetszését kell keresnünk. — Uralkodása azonban nemcsak igény, hanem történetileg megvalósuló kapcsolat is. Lelke igazgató, oltalmazó és megtartó erejének a bizonyossága a Hozzá megtért és akarata szerint cselekvő emberek tanúságtétele. Ez utóbbit úgy is nevezhetnénk, hogy a keresztyén közösségek csodája, mely minden ellenkező látszat ellenére ma is létezik. (Erre később, megfelelő bizonyítékokkal, még visszatérünk.)

Káté 32.-ik kérdéséből és feleletéből főként azt jegyezzük meg, hogy a keresztyén ember Krisztusé. Mánthogy tapasztalásunk szerint ez a világ nem

Krisztusé, keresztyén ember élete állandó küzdelem mind sajátmagának, mind a világnak Isten akarata szerint való reformálásáért, megújításáért, újjászüléséért.

Társadalmunkban a keresztyénység sajnálatos módon szokássá, hagyománnyá lett. Korunk „keresztyénei” általában nem Krisztuséi, hanem egy keresztyén tan színezte emberi kultúra részesei. Szükség van tehát arra, hogy a keresztyénnek jelzett társadalomban Krisztus egyháza olyan élő közösségé reformálódjék, mint amilyen az a keresztyénység első századaiban volt. Akkor a kivülállóknak feltűnt a keresztyének gondolkodása és magatartása. Ezek az első keresztyének hol gyűlöletet, hol csodálatot keltettek magukkal szemben, tehát Krisztushoz hű életükkel hatottak társadalmukra. A mai társadalomban is ilyen Krisztuskövetőkre van szükség, akik Urunkhoz való hűségükkel, következetes keresztyén magatartásukkal feltűnnek. E nélkül az élő hatás nélkül a keresztyén jelző tartalmát veszítette pusztá elnevezés csupán. K. L.

A „Trouw“ holland református ujság szerkesztője és a holland szigorú református egyház egyik hívő tagja meglátogatták a németországi magyar református lelkigondozó szolgálatot.

Ennek eredményeként gyűjtést indítottak a németországi menekültek számára. Számos cikk látott róluuk napvilágot és együttérző, szerető szívű holland testvéreink a levelek százával árasztották el. Mély hálára kötelez ez az együttérzés. Illő tehát, hogy a róluuk irrottakat a nyomtatott betű maradáságával közreadjuk. Akikhez eljut a szeretetadóomány, azokat indítsa hálára, akikhez csak ez az írás jut el, azok is épüljenek és öregbüljenek ebből a szeretetből!

Europa megtörtéjei.

Attila erős, kékszemű pusztagyerek. Kétéves szöke emberporonty, aki mintha csak beletévedt volna a világos-piros színű flanel játékosnadrágjába. Egyszer bizonyosan Smid ur vásárolta San-Franciscoban Jonny kisfiának. Most ez a kis magyar emberpalánta nyargalászik benne, mert Jonny elnyűtte, levette s apja elküldte a schleissheimi táborba. Mindez azért van így, mert ez a sugárzó szemű kis magyar Attila két évvel ezelőtt megszületett Európának e rothadó, kiáltó sebén; a menekült táborban. München mellett van ez a tábor, a hegyek lábainál. Nevét nyugodtan el is felejtheti az ember. Olyan, mint a többi németországi, ausztriai, olaszországi tábor. Lengyelek, lettek, jugoszlávok, csehek, románok, oroszok; magyarok. Azok, akik tüzhelytől és háztól üzettek el, mindegy, hogy mily okból, mert számukra az élet többé semmi értelmet nem jelentett.

Vajjon most jelent-e? A kis Attila azt mondja; igen. Elégedetten csapdos egy darab fát, amit a tüzhely mellől vett fel s kiabálva szalad a tiszteletes úr felé. De hogy anyja is tudja-e, hogy van az életnek értelme, azt én nem tudom. Nyítt nyári bluzában feszülten szegezi szemét a belépő lelkészre. Hátha hoz valamit! De a pársz, vízgözzel telített szobába az csak friss, hideg áramlatot hozott. Azott cipőjéről leveri a sarat, ami a táborban ragadt rá. Az asszony zsirt, erős ételt kér a kislánya számára. Német osztályba jár. Legjobb tanuló, de korához képest nagyon fejlett s az anyja aggódik a tüdején levő foltok miatt. A lelkész elfordítja fejét. Sötét, égő szemével végigfutja az ócska butordarabokat. A szegénység újra meghökentti; üres raktárakra gondol. Nincs semmi, mondja, amit adni tudna. És visszagondol arra az időre, amikor édesanyja minden centiméterére büszke volt, amennyivel nőtt otthon, Magyarországon. Itt kint félnek a szülék, ha nőnek a gyermekek, mert minden centiméterrel, minden hónappal csökken a külvilág együttérzése s a tudóba veszedelme és a foltok a tüdön egyre nőnek. Attila most még játszósnadrágot kap San-Franciscoból, de mi lesz, ha pár esztendő múlva már senki sem találja ilyen édes kis kölyköknek!

A táboron csipős hideg szél fu végig. Nekünk nem árt. Átsétálunk rajta. Éhes szemekkel egy kislány néz utánunk. Egy cserepet nyaldos. Mindig olyan sokáig tart, mire este lesz. Valami vizes levest akorra főz anyja. Ugyanaz a rideg, szürke szegénység mindenütt. Csak váratlanul ugrik szemed elé a piros felírás: Igyál koka-kolát! Olyan ez a plakát, mintha átkot kentek volna az elhanyagolt falra. Mindenki fázik itt és miből innának? Pedig mégis isznak, választól. Olyan ez a plakát, mintha átkot kentek volna az elhanyagolt falra. Mindenki fázik itt és miből innának? Pedig mégis isznak, választól. Olyan ez a plakát, mintha átkot kentek volna az elhanyagolt falra. Mindenki fázik itt és miből innának? Pedig mégis isznak, választól.

a fülébe: engedj, kapitulálj! Zárd be magad a zsibbatag álomba: örülj meg. S hányan vannak, akiket napokig megszáll a gondolat: meg kell szünni élni. Ez az öngyilkosság.

A fiatal lelkész realista; évekket ezelőtt bujt át a vasfüggönyön s kivándorlás helyett a menekültek nyomorát választotta. Ugy érzi néha magát, mintha egyedül állna az emberi szenvedés és az elfajulás eme pusztájában. Schleissheim csak kicsinyke folt a mérhetetlen menekült-pusztában s ez összeszorítja a torkát. Azt szeretné, hogy a táborlakók Isten boldog üzenete hordozójaként tekintsék, de ez olyan nehéz, olyan reménytelen néha. Szükség van rá, hogy imádkozzunk érte és segítsünk a táborok lakóin! (Fordítás hollandból)

„... ne szóval szeressük egymást, se ne nyelvvél; hanem cselekedettel és valósággal.“ (1. János 3:18.)

A „Trouw“ című holland református lap e számunkban ismertette cikksorozatával megmozgatta a holland közvéleményt. Száz és száz jötevő szívű holland testvéreink adott filléreiből, ruhaneműjéből, élelmiszerkészletéből, a németországi menekült magyarok támogatására. Még el sem kezdhetjük az adomány kiosztását, mire ugyanez a lap új akciót robbantott ki. Hollandiában tanult németországi magyar református lelkésztestvérünk címére száz számba érkeznek holland levelek. Egyiket például egy ápolónő írja:

„A Trouw-ban olvastam, hogy a magyarok milyen nagy szükségben vannak. En is szeretnék valamit tenni értük. Lelkész ur talán tudna adni egy címet, ahova rendszeresen küldhetnék valamit.

Most még beteg vagyok, de nonsokára újra dolgozhatom. Fizetésem nem sok, de sokszor csekélység is boldoggá tudja tenni az embert. Ezt én is tapasztaltam betegségeim idejében. Keveset németül is tudok. Talán tehetnék valamit egy beteg asszonyért, vagy lányért. Különben, ezt ön, lelkész ur, jobban tudja. Szíves üdvözléssel: aláírás.

Egy holland özvegyasszony írja:

A Trouw című napilapban olvastam a hazátlanokról.

Nem vagyok gazdag. Csupán a nyugdíjamból élek. Nem tudok tehát senkit örökbefogadni. De egyszerűen tudok csomagot küldeni. Az együttérzés jelét akarom kifejezni általa, mert megtanultam, mit jelent otthon nélküli, egyedül élni. Most már újra van otthonom. Küldjön címet. Lehetőleg egyedülálló asszonyt. Természetesen, nem kötöm ehhez a kéréshez magam.

Lelkész urnak és mindazoknak, akik szükségben vannak, Isten gazdag áldását kívánom s maradok keresztyén testvéri szeretettel: aláírás.

Ime, két kiragadott levél a sok százból. Egy harmadik; azé az asszonyé, akit kiöntött az árvíz. Most barátság felkínált fedél alatt lakik, de reméli, hogy nonsokára hazamehet, ha a víz felszárad. Ő is címet kér, hogy segítsen magyar felebarátain...

A genfi ökümenikus sajtószolgálat magyar forrás alapján rövid kivonatos ismertetőt közöl az erdélyi magyar református egyház életéről. Egészen ritka jelenség ez, hogy a régi dicsőséges erdélyi fejedelemiség tartóoszlopáról, az erdélyi magyar református egyháztól nemzetközi egyházi sajtóban szó esik. Az anya mulasztása, hogy ily keveset beszél gyermekéről. Az erdélyi magyarság örállójául Isten elsősorban a hazai magyar református egyházat tette. Ha az örálló nem hallatja szavát, aki elpusztul, annak vérét Isten az ökezeből veszi számon. —

Dr. Janka Géza.

Alig több mint három esztendeje még ő irt bucsuzó sorokat a hirtelen elhunyt Orbay Ferenc lelkészársunkról-most tőle vesziünk bucsut, akik ittmaradtunk, vasfüggönyön innen szolgáló magyar reformátusok.

Mikor nagyszombaton végig néztem a torontói halottasházban összegyűlt gyászoló gyülekezeten-mialatt a XC. zsoltárt énekeltük az elhunyt végakarátának betöltéseképpen, úgy éreztem, mintha egy braunauai vagy linzi istentiszteleten lennék: az a gyülekezet bucsuztatta, amelyik igehirdetését oly sokszor hallgatta. És akkor arra gondoltam: tulajdonképpen nem azt kell kutatni, hogy Janka Géza milyen hűséges szolgálja volt Istennek, népének és hűveinek, nem ezt kell kutatni s nem ezért kell őt dicsérni. A bírálat nem a mi feladatunk, hanem az Uristen dolga, a dicsérlettel pedig neki nem használnak többé.

Aki ismerte őt, megbecsüléssel fog emlékezni, hogy mennyire igazságot kereső ember volt Janka Géza és megrendülten fog visszagondolni, hogy milyen nagy ügy volt számára Isten tiszta Igéje. De, ismétlem, nem ez fontos. Janka Géza meghalt. Ez azt jelenti, hogy teljességgel kikerült a mi hatásunk alól. A mi indulataink, bármennyire nemesek legyenek is, megindultság, megbecsülés, szeretet-nem érintik őt többé. Neki már csak egyvalakivel van kapcsolata: az élő Istennel.

Megvizsgálhatjuk azonban, hogy mi az ő hatása reánk. Igazságkereső szolgálata szeretette-e velünk meg jobban az igazságot és gyűlöltette-e meg jobban a hamisságot? Igehirdetése Isten magvetése volt. Milyen talajra talált bennünk? Mint magyar református lelképásztor Isten eszköze, választott edénye volt akarátának közlésére. Azáltal, hogy életünk találkozott életével cselekedtük-e jobban az Uristen akarátát?

Ime, egy szeretett társunk halála is nem igehirdetés-e; hirdetése két parancsnak: Próbáljátok meg magatokat... Térjete meg.... H. A.

Dr. Janka Géza református lelképásztor nagyszerűen reggel Torontóban elhunyt. 1945-ben Ausztriába történt menekülésétől kezdve végezte a magyar protestáns menekültek lelkigondozását egészen Amerikába való kivándorlásáig. Megalakulásától kezdve tagja volt az Ausztriai Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat lelkészkarának, legutóljára mint felsőausztriai körzeti lelkész. Temetése nagyszombaton délután volt a kanadai Torontóban. A temetésen az ígét Dr. Harsányi András, v. ausztriai vezetőlelkész hirdette, a sírnál a feltámadás evangéliumát Czirják Kázmér, Janka Géza volt linzi diakónusa olvasta. Imádságot Csendes Imre és Dr. Nagy Lajos református lelkészek mondtak. A Lelkigondozó Szolgálat és az Evangéliumi Világszolgálat nevében Szigethy Béla református lelkész mondott beszédet.

„ÉDESANYAMNAK KÖSZÖNHETEM...“

Amerika a közvéleménykutatás hazája — Meg a statisztikáé. Akár arról Legény szó, hogy kit „Tippepel“ a közvélemény elnöknek, akár arról, hogy mivel fűt a háziasszony szívesebben, szénnel, fával, gázzal vagy olajjal — ennek szét a kérdőívek. Néha százakhoz, néha ezrekhez, néha százezrekhez. Világszerte ismert a Gallup-intézet, de ilyen kérdőívészétküldés korántsem csupán az ilyen hivatásos Közvéleménykutatató intézet kiváltsága. Csinálják ezt városok, egyházak, klubok, magánosok. A beérkezett válaszok alapján összeállított jelentések, cikkek, előadások roppant érdekes anyagot tartalmaznak: mit szeretnek és nem szeretnek, mit helyeselnek és mit ítélnek el, mire vágnak és mitől félnek az emberek; mi a többség véleménye s mi a kisebbségé, van-e határozott vélemény valamiben vagy nincs. Nem vitás, hogy a közvéleménykutatás eredménye — megfelelően felhasználva — nagymértékben közvéleményirányító hatással is lesz.

Most azonban nem a közvéleménykutatás technikájáról akarunk beszélni, hanem az Amerikai Iskolák és Főiskolák Szövetsége egy körkérdeéséről, melyet 3.000 főiskolai vezetőhöz intézett. A kérdés lenyege ez volt: mi kell ahhoz, hogy manapság egy szegény fiu sokra vigye az életben?

Az egyik válasz szerint James C. Penny, aki mint kereskedőseged kezdte heti 2 dollár 27 centes fizetéssel, hogy később egy óriási áruházcsoport feje legyen, „keresztyén szülőknek, egy nagyszerű édesanyának, szerető feleségnek és családnak“ köszönhetette sikerét.

Egy nagy cipőgyár vezére, Byron Alfred Gray-valaha heti 3 dolláros kifutófiu-odaadó keresztyén édesanyjában, hűséges feleségében és a családi élet erejében“ lelte legnagyobb támaszát.

Walter D. Fuller ugyancsak alacsony sorból küzdötte fel magát a Curtis kiadóvállalat fejevé; szerinte sikerének titka „másoknak szolgálata, édesanyja tanítása és feleségének ösztönzése“ voltak.

Egy másik ipari vezető személyiség, aki szintén a heti 2 dolláros kategóriában kezdte pályafutását, hasonlóképpen vallásos otthonát, édesanyja irányítását, később felesége odaadását és segítségét jelölte meg, mint amelyek sikerének kivívásához az erőt adták.

s folytatni lehetne a sorozatot-mind ilyen „egyhangu“ lenne. A válaszok természetesen nem felejtik el kiemelni tanítóikat, a szabad vállalkozás lehetőségét, kitartást, megfeszített munkát mint az érvényesülés eszközeit vagy előmozdítóit.

A hűséges házastárs, a boldog családi élet, a keresztyén otthon és mindenekelőtt az önfeláldozó, szerető édesanya volt azonban mindenütt a siker „titka“.

Valóban titok. Nagyobb mint önmagunk ereje, nagyobb mint a tudás és nagyobb mint gazdasági körülmények. A titok nyitja az a szeretet, amely a hozzánk legközelebb állókkal köt össze. Nincs nagyobb, igazabb, hálásabb felismerés, mint valami nagy teljesítmény után, ami egész fizikai, szellemi és lelki erőnket igénybe vette, megilletődötten azt mondani: „Tulajdonképpen édesanyámnak köszönhetem...“ — i — s

Hírek.

„Ime a bölcseség; ime Isten királyi törvénye; im ezek Isten élő kinyilatkoztatásai“ e szavakkal fogja a skót református egyház moderátora az angol királynő koronázásakor a Bibliát a királynőnek átnyújtani, közvetlenül a koronázási eskü után.

Bibliák a szállodai szobákban Az angol Gideon-mozgalom, a keresztyén kereskedelmi utazók egyesülete, amely működését 50 évvel ezelőtt kezdte meg, és mintegy 16 ezer tagja van, mindeddig 4 millió bibliát és 20 millió útjéstamentumot helyezett el szállodai szobákban. Az angol királynő koronázásáig a mozgalom még 50 ezer bibliát szándékozik londoni szállodai szobák asztalkáira helyezni.

Eisenhower elnök szavai az imádkozásról: ... minden szabad kormány szilárdan kell, hogy álljon: a vallásos hit alapján. Így mondta ezt Franklin Benjamin elnök annak idején az alkotmányozó gyűlésen, amikor érezte, hogy a tárgyalások holtpontra jutnak: Uraim, javasolom, hogy most imádkozzunk. S csodálatosképpen az imádkozás után minden súlyos kérdés könnyebbé vált, s a munkának eredménye lett: a mi alkotmányunk. Ma-azt hiszem-az imádság szükségességét, mert az imádkozás által érintkezhetem a megfoghatatlannal.

Ravasz László, volt dunamelléki püspököt, a konvent volt elnökét a rendszer március 1. i hatállyal Kálvin-téri lelképásztori állásából „nyugdíjba“ küldte. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a püspököt a szöszéktől is eltöltötték. Némaságra ítélték azt, aki úgy hullatta a lelkebe az Igét, mint ahogy a tavaszi eső hullatja cseppjeit a fogánásra mozdult anyaföldre.

Finnországban nemrég Gallupkutatást végeztek. A kérdezett családok 85%-a gyermekeit esti imára tanítja. A szülők 63%-a vasárnapi iskolába járattja gyermekeiket. A megkérdezettek 81%-a hasznosnak tartja a vallásoktatást. A lakosság 44%-a rendszeresen, 38%-a alkalmilag hallgatja a rádió vallásos adásait. Harminchat százalék vallja, hogy elmélyülő vallásos mozgalomra szükség van; hat százalék az ébredőkhöz tartozónak vallja magát.

A finn missziós társaságok működését a lakosság 69%-a támogatja. A lelkészek politikizálásával kapcsolatban a megkérdezettek 62%-a azt tartja, hogy a lelkész a helyi közigazgatásban ugyan részt vehet, a parlamentben viszont semmiképpen nem.

JÖJJETEK

a Harangszó csatlakozásával A Széparányban Élő Magyar Református Egyház Lapja Főszerkesztő: Dr. Harsányi András Németországi szerkesztő: Dr. Zayzon Sándor.

Für den Inhalt verantwortlich: Koppány János.

Kiadóhivatal: Bregenz, Belruptstraße 8 Druck von Felizian Rauch, Innsbruck

Külföldi képviselőink

- Anglia: Paul Koronka, Horsley Towers, E. Horsley Surrey.
Argentina: Hédervary Kont János Casilla de Correo 1508. Buenos Aires.
Australia: K. P. E. Feuchtersleben 13. Middlessex Rd. Surrey Hills, Victoria.
Hollandia: Aladár Komjáthy, Kampen, De la Sablonierekade 2.
Kanada: Dr. János Mezei. 3449 City Hall Ave. Montreal.
Svaja: Dr. László Kupa, 14 rue de Jura, Geneve.
USA: Rev. Andrew de Harsányi, Ellicottville, N. Y.

Tóth Árpád

Huszonöt éve, hogy meghalt. Tüdővész, nyomor, poros-civis Debrecen... törtlelkű szobrász apja... ennyi a prózája. De szívelelke rokonai csak annál poétábbak, erősek, dacosak, szép-csodákkal terhesek... a csillámló, édes rim felett halálig görnyedő Csokonai; a vulkán szívű, sziklatömb mellü, kevély oroszán: Berzsenyi; „a törékeny testben nagy lélek”, „a csak azért is velszi bárd”: Arany János; és a Mester, kinek csókja izétől „újra zengő s ámbra... ajka, ama holt leány, ki a magyar Poézis...”: Ady Endre. — Programja biztosan nem-sokaknak vonzó, de magyar... ősi... és szép:

„... ez a végső, szent virtus: szegény Magyar költő, bár félholtan is költőn: Hátha a magyar jövő székében, Ha szívünk vért vakolatul venné: Elénk bús szimbolummá ekként szépül A balladás Kömives Kelemenné...”

(Invokáció Csokonai Vitéz Mihálynak)

S kinek mondja ő magát? Ki lenne ő?

„Szavak” szeszélyes ércének „szobrásza” csupán? Az édes ihlet formába-öntője, „gyarló mester”? Szegény és szerény Tóth Árpád! Jaj annak e földön, kinek szelid szemérme alázat a Szép előtt, mert szerénysége nagyon egyfélékét, és nagyon komolyan véte-tik... megragadhatik, mert könnyen megragadható a nem-szobrászoknak is... és a nem-szerényeknek is. Prózába fordul, bacil-lusvadászát lesz belőle, szokványos értékkeplet: számlálója az, ami félszegen tanáros Rajtad, a nevezője: betegség, nyomor. Ily értelmezést „nyernek” bús elégiáid, és méla révülésid, halk láza-dások, és dacos főlhorgadások...

Odaivelnék pedig, hol „igaz poéta” játszik a gordonka-húron boldog-szabodon, hol immár a forma nem nehezék, de hangkris-tálya a szónak, mely szüntelenül pendül, mintha majd csak ott lük-tetné a végsőt: az ürben, hová feléje hallgatni már nem lehet, s benne még itt cikáz sok-sok mese-szín: a szent varázs. Igen. A szó itt a minden és minden a szó, a kéken, pirosan, fehéren... s min-den hogyan kibomló, szökellő, szívét rejtve-mutogató: magyar szó. Mély bánat vonná a Mélybe, de fölfelé röpti biztos lélek-szárnya: a Szépnek.

S egészség azért is, és szent élet-erő az, ami a gordonkás vértelen, talán beteg s remegő s véznán-tétova ujjaiából szabadon, boldogan villódzik tova... és oda, hol fénye mosolyog már az illanó rim-nek... Egy halk kattanás csupán, és máris feszülő villany-meló-diák árama fluktuál ütemek finom idegzetén: szörja fényét virág, bokor, fa... lélek, egy egész világ, s benne szüntelen sűrűdik suhanva finoman: a szó...! a káprázón futó. Mély-erős ő-sírás sötétjén villám-szép, tiszta magyar szó

Tóth Árpád-versek:

Oh Lira...!

Oh, líra! égő szó, lángnyelv a bús Kigyúlt lélekből más lelkek felé Hová csapsz gyenge fényvel e borús Világban, utat halk szikrád lel-é?

Hisz körülted lángol a nyomorúság A bánatok tüzvésze, mint pokol Süti a lelkek érző, gyenge húsát S a halhatatlan szépség haldokol...

A fa

Oh, nézd a furcsa, ferde fát Mint hajlik a patakon át Oh, lehet-e, hogy ne szeresd, Hogy benne társad ne keresd? Már ága között az arany-napot Nem tartja, madara elhallgatott,

Virága nincs már, sem gyümölcse Ő mégis áll, az alkony bölcse Mint a tűnődő, ki ily estelen A végtelen titkába elmerül és testtel is szeliden arra dül, amerre lelke vonja testtelen...

Láng

Eldobtam egy gyufát s legott Hetyke lobogásba fogott, Lábhegyre állt a kis nyulánk, Hegyes sípkájú sárga láng, Vigat nyújtóztott furcsa törpe, Izgett-mozgott, előre, körbe, Lengett, táncolt, a zöldbe mart Nyilván pompás tüzvészt akart, Piros csodát, izzó leget, Égő erdőt, kigyúlt eget, de göggel álltak fenn a fák és mosolygott minden virág.

Nem rezzent senki fel a vészre A száraz fű se vette észre, S a lázas törpe láng lehiült, Elfáradt és földre ült Lobbant még egy-kettőt szegény S meghalt a moha szőnyegén.

Nem látta senki más, csak én.

ÚTON.

O, reggel! robbanó élet! A friss szél arcomba vág, Vállal feszülnek a szélnek és sikonganak a fák, Ráintenek vonatokra Zöld zászlajuk zúgva forog Mehet!-zengik vihorászva Mehetnek a víg utasok.

Most egy nagy kortyot a szélből! O, vad szél drága konyak! Köszöntlek tavaszi erdő, Köszöntlek tavaszi nap! Most minden sikerül majd Nem is a vonat röpit Százezer angyalerővel Visz, a gyógyult gyermeki hit!

Hazugság minden bánat Sohse voltam bús, se beteg Tárt karral a boldogság vár, Ahová most sietek. Örömdök karikagyűrűje A körülarany horizont és megvakul a napban A hunyori szemü gond

Édes fájással pattog Körül az egész világ A szívek, az anyaméhek, Sok rügyező ifjúság. Egy eke új vasa lobbán A napban toronyirányt Húrrá, paraszti ruhában Az Őristen ott maga szánt.

Mire leszáll a boldog este és csöndben megérkezem Elmaradt száz határtól Lesz napfényes a szívem Vig villany gyúl a szobában Vagy szívemből csap ki a fény? és alvó kicsi lányom Felkacag álma öln.

1703. júniusában, 250 évvel ezelőtt: Megjött Rákóczi

Írta: Komáromi János

Júniusi fényektől remegett a levegő.

Hátuk mögött, a Vereckei-szorosban zuhogott a fény; de ilyen magasságban alig volt ereje többé; ők maguk valamivel túl a határon álltak, a lengyel fennsík.

Alltak ott, álltak... Lehetek kétszázötvenen talán: kétszáz nyomorult talpas és ötven lovas a szörös lovacskáján. Rutének a gyalogok, magyarok a lovasok. A Munkácsi hercegség felől érkeztek, 's rendezkedvén nagyjából, várni kezdtek, lélekzethaló csöndben.

Mert Esze Tamáshoz olyan híradás érkezett két nappal előbb, hogy ezen a helyen fog tartani fellettük első mustrát a kergetett Rákóczi, hogy-az Isten, haza és szabadság nevében-meginduljon velük az inségsbe-esett nép szabadtására.

Különös fények remegtek a levegőben, amelynek egy-egy hűs legyintése simitott végig olykor a halántékukon.

Közel volt már a délidő, amikor váratlanul visszahajolt a lován Esze Tamás és annyit mondott félhangon:

— Fegyvert tegyétek a jobbmarkotokba!

Nagyt lélekzettek lovasok és gyalogosok. A lovasok kihúzták szabályjukat, melyek fűrészre csorbultak a számtalan vagdalkozásban, a gubás rusnyákok pedig jobbkézrel markolták meg furkósukat, vagy az egyenesbe-erősített kaszák nyelét.

És akkor dobogó szívvel néztek előre...

Az útfordulatnál hirtelen fényesültözött lengyel kompánia buk-kant fel. Délcegen ültek nemes, lo-vukon; élükön daliásan ülte meg szürke lovát a fiatal Rákóczi, két-felől két Máriás zászlót lengetett Bige László meg Pap Mihály; ők ketten mindenükből kiforgatott köznemese, indultak el Rákóczi-ért Lengyelföldre, hogy ott ahol érik, boruljanak előtte férdre s hív-ják haza a nép szabadtására.

Most tehát jöttek! Jöttek süket neszben, kényes lo-vakon. S a határon álló lovasok magyarul, a gubás gyalogosok rusnyákkal sóhajtottak és belé-re-megtek, mintha magát az Istent látták volna közeledni.

Ott jön a mi kis hercegünk! Jöttek táncoltatva lovakat. Esze Tamás félhangon fordult hátra:

Fegyvert emeljétek a jobbpo-fatokhoz!

Egyszerre felsuhantak a szab-lyák, furkósbotok, és egyenes kaszák magasba lendültek, mint egy erdő, és akkor rekedten kiáltott Esze Tamás:

Vivat princeps Rákóczi! Utánaharsogtak mind, keserűen és reménykedve. Sok régi kuruc-nak könnyek estek ki szeméből.

A csillózó kompánia élén Rákóczi, aki alig mult huszonhét esz-tendő, észrevétlenül visszafogta most a lovát, mélybátatú szemét meghordozta a rongyokbatakart embereken, és a síri csöndben meg-csendült feledhetetlen hangja:

Ugyebár kend az az Esze Ta-más?

Esze Tamás sóhajtott olyan-egyed, hogy a mellét reszesztette.

— En vagyok, fenséges hercegi uram, aki ott voltam a szablyám-mal már Buda falain is, és hajam fehérre vált a temetelen gondok-ba. Csaknem húsz esztendőttől fog-vást erdők sűrűje és lápok belseje a tanyám és zombék a fejemalja én vagyok és én mondom, fensé-ges ifjú hercegünk: oltalomért si-kolt Magyarország... mert úgy szédült minket a német, hogy Pozsony várától Huszt váráig nem találni egyetlen vágómarhát im-már, s kutyáink is elhagytak, kin-

zó éhségükben Lengyelföldre szök-döstek ki.

— És itt elfűlt a szava Esze Ta-másnak, csönd állt be. Szörnyű csönd... álltak... így álltak.

Szemközt a fényes lengyel da-liák, a testörkompánia legényei, másfelől a magyar földönfutók, akiknek testén már csak folt tar-totta a foltot. A kompánia élén az ifjú herceg, szemben vele Esze Tamás, a kegyetlen öreg, akinek nagy mérge marhatta a torkát me-gint, mert remegett az álla.

— És mit csinál a magyar nép Esze Uram? Nem vetett-e 'ki el-méjéből?

Esze Tamás felvágta magassü-vegü fejét:

Fenséges hercegi urunk! Magyar nép nincs is már talán a világon. Mert aki van belőle, hanyatthom-lok menekül az erdőbe és a szik-lák közé, ha németet lát közele-dni a délibáb vizében...

Szelid bánattal szolt közbe a fiatal herceg:

— S vár-e a nép Esze Uram!? Az elvénült népvész megrázkó-dott minden tagjában, s visításba veszett a hangja:

Fenséges hercegi urunk, akár Jézust a szenvedők... mert aki magyar van még a világban, fen-séged egyetlen szavára feláll, s kaszával indul meg az utolsó harc-ra. Megindulnak Munkács alól, megmozdulnak az ungi Drugeth-vár tövében, zászlókat göngyölget-nek ki a beregszászi vásártéren, s fejszét ragadnak a fehérmegyei baltások is... Pozsonytól Husztig megmozdul mindenki, hogy halál-ba induljon...

Rákóczi meghatottságával kü-zdött, s fölcsendült ismét feledhe-tetlen hangja.

Magyarok! Lovaskatonák és tal-pasok! Megindulunk mostan nem-zetünk szabadtására, mely kétség-beesve tárja felénk két karját... megindulunk az Isten, haza, és sza-badság nevében...

Lovaskatonák és gyalogrenden levő talpasok vad riadalban törtek ki:

Vivat princeps Rákóczi! Megin-dulunk hát édesanyánk, Magyar-ország szabadtására!

És míg nyáreleji fényekben re-megett körös-körül a világ, egy-szerre a fiatal herceg jobbján fele-melte és magasra tartotta a zászlót Bige László, és megemelte és magasra tartotta balfelől is Pap Mihály, s ekkor nehéz két könny cseppent ki a Rákóczi szeméből:

Magam holnap lépek át magyar földre a lengyel kompánia élén!

Másodszor is kitört a riadal. Hirtelen magasba suhantak a lo-vasok szablyái, egyszerre a fejek fölél lendültek a zászlók, furkósok és egyenesbefeszült kaszák...

Könnyesen nézett el a rongyoso-kon Rákóczi, s a hangja meg-megakadt.

— Megparancsolom kendnek Esze Uram, hogy induljon meg tüstént a lompos németre!

Esze Tamás tisztelegvén, elren-dezte a lovasokat és a gyalogren-den levő talpasokat is. Maga állt az élre s hangosat kiáltott:

Fegyvert szorítsatok a jobb mar-kotokba!

Akkor megindultak, neki a Ve-reckei hágnak. Esze Tamás le-gelől a foltosszörű lován, a töb-biek utána, hadias rendtelenség-ben; és a haza gondjaiba belevé-nült vezér most először mosolyo-dott, el, szélesen dőlve el a nye-regben... mert tudta, hogy a munkácsi vár tövéből, a felsőtiszai síkságról s a beregszászi vásártér-ről, valamint Ungvár tájairól öm-leni kezdenek majd feléje hajlott férfiak és fejszebiró legények, a libertas zászlók alá...

Mint a tenger!... Mint az ár...!

II. Rákóczi Ferenc vallomásaiból

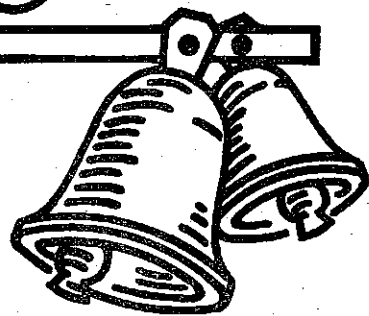
„Most pedig rátérek arra, hogy visszaidezzem emlékezetembe az egész Magyarország, és az egész magyar nemzet ügyével kapcsolatos dolgokat. A Te gondviselésed előkészít vala a nyilvános fellépésre, hogy a visszavonulástól ki-lépve, az uralkodó fejedelem méltóságát öltöztem fel, amelynek jegyét már származásomnál fogva is magamon hordtam ugyan a Te jószágodból-ó Jézusom-, mindazo-nálalt tetszett nekem a Te igazsá-gosságodat házam irányában gya-korolnod, tetszett megaláznod s elnyomatnod azt: a Magyarorszá-gon uralkodó osztrák ház által, hogy én is így annyi megalázáson keresztül, bizonyítatlan utakon által érjem el dicsőségemet... Meg-kezdem hazám felszabadításának művét, a saját magam és a nyomorult nép szenvedéseitől indítva, melynek sanyaruságait az elmon-dottakban alig érintettem, mert sok és nagy sanyaruságokban volt osz-tályrésze. Azt hittem ezen felül, hogy eskümből folyó kötelességem volt megmenteni a hazai törvénye-ket, felsegíteni a nyomorultakat, megszabadítani szülötleneket és árvákat az elviselhetetlen igától, amit a jog méltányosság ellenére raktak rájuk...”

Lórántffy Zsuzsánna.

A pataki vár kökerítése mö-gött még hallgat az éjtszakai csend. Még hajnal sem pirkad, de Lórántffy Zsuzsánna lengő alakja úgy átsuhan az alvó vár-kert felett, mint a legszebb ál-m. Kezében virág van halott szüleinek. Beteg cselédeihez be-néz az ispotályba is. Szelid te-kintete végigsimogatja a jóté-kony hajnali álomba mélyedt barázdás arcokat. Az egyik ágnál felemeli a beteg fityegő kezét, a másikon megigazítja a lecsúszott takarót. Már az istál-lóban látjuk. Megkenegeti ura kedves lovának a hátát, amit feltört a „szügyellő”. A kony-hába is benéz hogy beteg cse-lédei leveséből ki ne felejtsek a tehénhúsporciót. Nem esik szó, de a pataki várban mégis min-den hozzá igazodik.

Dolga végeztével átsiet a ki-sasszonyok házába. Meleg te-kintete szeretettel siklik végig az alvó leányfejekre. Ő tanítja őket hasznos tudományra, bib-liára. Együtt olvasgatnak min-den napon. Őt is a biblia élteti. Tizenégy éves korában árva-ságra jutott: ma fejedelemsz-szony. A daliás I. Rákóczi Györ-gy hitvese, II. Rákóczi György édesanyja. Ingatag korszakban él. Országok omolnak össze, fe-jek porbahullanak. Fiú és férj sokszor indulnak kockázatos harcba s a változással telt in-gatag időben csak a fejedelem-asszony megingathatatlan. A bibliából merít erőt ez a gyön-géd asszonyi szív. Ebből táplál-kozik Erdélyország, a reformá-tus egyház, a pataki iskola. A bibliából fakad a gyöngéd asz-szonyi szeretet, a bölcsesség, az engedelmisség, az alázatosság. A pataki kollégiumot gazdag ajándékkal látja el. Koméniust, a kor leghíresebb tanítóját is ő hívja az iskola élére. Külföldön híres papokat nevelt: Med-gyesi Pált, Tolnai Deli Jánost. Prédikátorok gyámoltója, hit-viták védője. A zsinat-presbi-teri elvet hirdető Medgyesi Pál püspöki intézmény ellenes har-cát is ő védi. A dicsőséges ni-kolsburgi vallásbéke becikkelye-zése után férje 1648.-ban meg-

HARANGSZÓ

Szerkeszti: Dr. Zayzon Sándor.

„Harangszó“ néven, az itt látható fejlel (cimlappal) jelent meg öt teljes esztendőn keresztül az „emigráció“ időrendben először kiadott rendszeres lapja. Németországban. Öt éven át: 1946 októberétől 1951 október haváig összesen 75 „levél“-ben szólott a menekült magyar reformátusság gyülekezeteihez. Mondanivalói és ezeknek hangja a „Harangszó“ mindvégig géppel írt, fényképeszeti uton sokszorosított cikkeiben és hasábjain egyszerű segítségben is a tradicionális magyar református lelkeség evangéliumi magyar egysegre törekvését képviselték és szóaltatták meg. — A Jöjjetek — be való beolvadása után is erre akar emlékeztetni, amikor fejlécét ide is áthozta a Harangszó.

Jönni fog a nap....

Azt hiszem, alig van az emigrációban olyan magyar, akinek lelki szeme előtt nem jelennek meg délibábként a pihenés óráiban az otthon képe, Magyarország térképe és ne gondolna arra, mikor jön el a nap, a haza terés napja.

Első pillanatban mindnyája úgy látjuk ezt a napot, amint Petőfi látta a Kárpátok övezte földet „Ha a föld Isten kalapja, úgy hazánk bokréta rajta.“ Ezt a napot ragyogóan szépnek, a „viszontlátások örömnapjának képzeljük.

De, ha komolyan elgondolkozunk az elmúlt nyolc év történésein, lelkünk tépelődővé válik mint az Ady, akinek verséből kicsendül a magyar sors miatti kétségbeesés, mikor azt írja, annak a népknek, mely a Duna partjain telepszik le, könnyeivel és vérével kell szaporítania a nagy folyam hullámain.

Mérjük fel, mit jelentett ez a nyolc év különösen lelki szempontból. Gazdasági szempontból a Kárpátmedence ma egy szétdarabolt terület, amelynek lakói-eltelintve a bolsevizmus kiváltságosaitól-néklkülözést szenvednek a ruhától a beretvapengéig, a mindennapi kenyértől a gyógyszerig mindenben. Ennek a kérdésnek a gyors megoldása és a helyzet azonnali megváltoztatása a nyugati keresztény népek segítőkészségétől függ. Előttünk áll a példa; ami a szemünk előtt történt.

Annál súlyosabbak lelki szempontból az elmúlt nyolc év történései. Otthon a tizennyolc éven felüli nemzedék, amelyik még mentes volt jórésben a bolsevista befolyástól, tönkre tetetett. Az idősebb generáció kipusztította az elítélteket, a börtön, az internálótábor, a deportálás és a testet és lelket tönkretévő néklkülözés. Ezek közül már nagyon kevesen lesznek, akik képesek az újjáépítés munkájába beállni. Azok sorait, akik a java férfikorban voltak, vagy azzá fejlődtek a nyolc év alatt, megriktította a háború, a kényszermunkákra elhurcolás, az adottságokkal való megakuvás maguk és családjuk miatt és a folyton ható lelki mérgezés épen a nyugattal való teljes elzártág miatt. A tizennyolcéven aluliak lelkét, minél lennebb megyünk a korban, annál jobban megfertőzte az ovodától az egyetemig terjedő ördögi ügyességgel kiépített nevelési rendszer. Ez a rendszer kitepte ezt a nemzedéket az ezeréves mult életet adó talajból és átültette őket egy meghamisított mult történelmi és kultúr-talajába. A mult nagyjai vagy mind elvetemült ellenségei voltak népünknek, vagy titokban érzelmileg és gondolkodásilag még öntudatosná nem vált kommunisták. Így sajátították ki nemzeti nagyjainkat, íróinkat, sőt tudatosan

meghamisítva még az egyes eseményeket is. Származásilag a magyarságot besorakoztatták a szláv-ság mérhetetlen tengerébe. Nem kell testvértelenül küzdenie már léteért, de el kell tűnnie nyomtalanul lassanként az új testvériség tengerébe. Nyelve egy másoktól átvett nyelv, ezért meg kell tanulnia újonan felfedezett testvérei nyelvét, az orosz. Használhatja eredeti anyanyelvét, mert ez nem veszélyes, ha csak léleknélküli formálítás. De a kised már öntudatra ébredése pillanatától kezdve kommunista szemléletű oroszbol fordított, szláv lelkiséget tolmácsoló meséken nő fel, s példaképei a kommunista ifjúság hősei, akik Isten, haza, család felé helyezték és helyezik a kommunista állam érdekeit. Minden törekvésük az, hogy az ifjúság lelkében keresztrefeszítsék Krisztust és egy tömeget neveljenek belőlük, mely lelkesedve kiáltja megint 2000 év multán a „Feszítsd meg“-t.

Sötét kép, sötét mint a golgotai kereszt, de csak azokra nézve, akiknek lelkében megingatta a hitet az emigráció nyolc éve. De mindazok részére, akiknek hite töretlen maradt, a feltámadás, a megváltás bizonyossággá vált hitének fénye sugárzik vissza a megfeszített Magyarországot keresztjéről, s ez a hit erőt ad minden elkövetkezendő munka és küzdelem vállálására.

Sokszor kísérelték meg már a lelket, a belénk lehelt isteni szellemet megölni, de ez nem sikerült, mert az halhatatlan, legfeljebb el lehetett egy időre altatni és hallgattatni.

Az otthoniak lelkében él és ég mint egy elrejtett mécses az Istenbe vetett hit és a magyar öntudat. Lehet, hogy a földi és emberi társadalmi, politikai, gazdasági be rendezkedésekre vonatkozó felfogás megváltozott, de az örök életet adó hit változatlan, nem gyengült a nyomás alatt, de megerősödött és megtisztult. Ez az a fundamentum, amire a jövőt építeni lehet. A rettenetes nyomás és politikai ellenőrzés miatt ezeknek a kis mécseseknek a fénye és lángja nem tud egyesülni, hogy össze tudja forrasztani a lelkeket. Ma mindenik más fényel és más erővel világít, de mind tudatosabban várja az egyesülés lehetőségének pillanatát, mely az igazi Krisztuskövetés és igazi magyar lélek fényével fogja elárasztani a magyar élet egét.

A mi kötelességünk, elsősorban a Krisztus egyházaié, hogy felkészüljenek a lelkiépítés nagy munkájára. Az ő kötelességük lesz első sorban ezeket a kis, egymástól elzártan és titokban lógo mécseseket felkeresni, kiemelni az őket elrejtő véka alól, összehozni őket egy nagy közös lángba Krisztusban és Krisztus segítségével.

Krisztusban és Krisztussal, mert igaz jövőt építő magyar csak az lehet, aki igaz követője a Megváltónak.

Az emigráció nyolc éve egész lényünket úgy állította be, hogy tekintetünk az anyagi világra sze-

hal. Az anya még megéri fiának. II. Rákóczi Györgynek is tragikus bukását aki a veszített lengyel háború után a török ellen viselt harcban elesik. Az anya mindenkit eltemet, őt magát a bibliából fakadó reménység életeti. Ezzel vigasztalja magát, így nevel fel egy egész nemzedéket és ezzel tartja fenn a kicsiny Erdélyt. Övéi halála után Patakra vonul vissza. Annak szenteli életét és a biblia öszö-vetségi részeitől jegyzéseket készít. Mózesről és a prófétákról szóló jegyzeteit ki is adták. Nemes lelkét 1660. április 18. án vette magához az Ur.

(Feketéné, Korény Livia.)

Jézus arca.

Életünk minden dimenziójába beleszendül egy szó: Isten. Veszített reményünknek ez ad újra szárnyat, örömiünknek társat s büneinkre gyógyírt. Isten Jézus által néz éánk. Ő Isten felénk fordult arca. Jézus által fogjuk fel realisan a láthatatlan Istent és ideálisan az embert, aki sokszor fárasztóan közel van hozzánk. Jézus Isten távol-ságát közelhozza, az ember közelségét ideális messzeségbe viszi tőlünk. Megteremti a módját, hogy szerethessük mind a kettőt: Istent és az embert.

Az emberi lélek nincs berendezkedve arra, hogy teljes terjedelmében felfoghassa Istent. Ezért Jézus arca a világtörténelem legváltozatosabb, legtalányosabb arca és soha fel nem deríthető arc a földön. Mi is csak történeti visszfényt látjuk azok utján, akik közvetlen ismerték. Virágvasárnapról áldozó-csüttörtökig most is más-más ragyogásban mutatkozik ez az arc. Más a nagypénteki, és más a feltámadott arca. Ujra más az az arc, amit Pál apostol látott. Ránk löveib legkisebb visszfényt is fele-melhet a porból, visszaadhatja bizakodásunkat, bearanyozhatja életünkét. Egész-korokat büvöletbe ejt, népeket fogva tárt és élettel tölt meg világokat: Vele, benne és általa teremtett minden, ami van, — mondja Pál apostol. Ugy nőtt fel ez az isteni ábrázat hoz-dozója, mint a száraz földből kibújó gyökér, mondja Ezsaiás — és mégis Ő lett a világtörténelem legnagyobb alakja. Arca a leghathétikusabb arc és évezredek mélyében gomolygó kultúrát, összeomlott birodalmak mögött úgy emelkedik ki, mint az épületomladékból a sér-tetlen oszlop. Minél nagyobb a pusztulás, ez az arc annál vakítóbban ragyog felénk. Es minél mélyebbre vonul vissza a történelmi korba, annál közelebb van hozzánk! Tisztultabb elmékedést és magasabb ódákat Rajta kívül senkiről sem írtak. Népek örömei, bánataira, minden emberi helyzetre, hangulatra élető fény árad belőle. Az ő látása teszi nyugtalanná a szívet és végtére is általa nyugszunk meg. Ezsaiás „követnek“, az Ur szolgájának hívja, — Pál apostol szerint Jézus az új Adám. Az elbukott első Adám helyett a bűn felett Ő vett diadalmat: a bűn nélküli ember ösképe lett. Minden emberi ábrázat körvonalát kitorlí az idő, az övé örökre fennmarad, mert a szívekbe van vésvé....

Viski

Csoda és Mária-jelenés.

Nemrégiben alkalmunk volt résztvenni Amsterdamban egy sok részletében igen szép spanyol katolikus film sajtóbemutatóján. A film címe: La señora de Fatima. Témája: a Fatima faluban történt Mária-jelenések (Portugáliában) és a jelenés alkalmával történt csodálatos gyógyulások.

Az utóbbi időben mind több szép katolikus film igyekszik szentek és szent helyek történetét film-re vinni. Tekintettel arra, hogy e filmekben — a téma természete folytán — gyakran van szó csodá-

ról és csodálatos jelenésekről, szükségesnek látszik, hogy az e film által a nézőben fevetődő két kérdésre választ adjak 1) Hogy állunk mi református keresztények a csodával és 2) hogy a Mária-jelenés szemben?

1) Mindenekelőtt vigyázni kell arra, hogy a csodával szemben ne foglaljuk el azt a racionalista álláspontot, amelyet sokunknál megtalálhatunk, hogy t. i. csoda nincs. Ez a tanítás a 18. és 19. századi humanisztikus beállítottságú keresztényiség felfogását tükrözi és ma már túlhaladott. Ma már nagyon jól tudjuk, hogy a csoda a vallásos életnek egyik alap kategóriája és hívő embernek lenni éppen azt jelenti, hogy az élet eseményeit mint Isten csodáit ismerem fel. Egy eseménynek az oktörvényből való megérthetlensége (amit rendszeren csodának nevezünk) logikusan senkit sem kényszeríthet arra, hogy a végső okot Istenben keresse, ha egyszer Benne nem hisz. Ez legfeljebb ismeretlen tényezők fennforgásának a feltételezését enged meg. Így pl. a csodálatos gyógyulások csak azt világosítják meg, hogy a testi-lelki-szellemi egységes emberből még igen keveset ismerünk és általunk még nem ismert tényezők fellépését mindig meg kell engednünk éléte minden percében és így gyógyulásában is. — Nem így nézi azonban a hívő ember az életet. Az ő számára megérthetetlen eseményekben Isten VALÓSÁGA, mindenhatósága és dicsősége csak annál kézzelfoghatóbban jelenik meg. A csoda csak a hit számára csoda, de a hit számára minden csoda. A kérdés tehát nem az, vajon tudok-e okot lelteni egy eseményre vagy nem, hanem az: találkozzom-e számomra meglepő és érthetetlen jelenségben az abban Magát nekem feltáró, kijelentő Istennel, az Ő Szavával, Igéjével: Jézus Krisztussal. A világtörténelemben két igazi csoda található. Az egyik Isten testetlétése Krisztusban s a másik Krisztus megszületése a mi szívtünkben.

A csodálatos gyógyulás gondolatát a protestáns keresztényiség nem hanyagolja el. Nem is teheti, mert az evangélium határozottan beszél arról, hogy ahol Jézus Krisztus a hitben jelen van, ott testi gyógyulás is van. Itt csupán említést szeretnénk tenni arról, hogy több protestáns gyülekezet ismeri az imádsággal való gyógyítást — pl. Blumhart! — Arra kell azonban csupán vigyázni, hogy el ne feledjük, hogy a gyógyítás adománya egy a karizmák közül (I. Kor. 12: 10 és 30.) és hogy a lényeg nem ez, hanem az, hogy ebben is Istennel találkozzunk Krisztus által.

2) Ezen a ponton fordul a második kérdés, a Mária-jelenések kérdése. A filmnek az erről szóló jelenetei nem győznek meg, hiszen Máriát senki nem látja, csupán a főszereplő kisleány. A Mária-jelenést mi sem tekintjük egyéneknek, mint egyszerű vizióknak. Miért? Az említett okon kívül azért, mert ha emögött a csodálatos „jelenés“ mögött Jézus Krisztust keressük, sehol nem leljük. Homályos kommunizmus-ellenes és emberszertetre buzdító szavakat hallunk csupán. Ezeknek a „Mária-jelenések“ az evangélium lényegéhez semmi közük sincsen, valóságértékük pedig a viziókat megillető. A gyógyulások nekünk Isten hatalmát bizonyítják.

Két dologtól kell tehát óvakodnunk. Egyrészt attól, hogy a csodálatos gyógyulást a Mária-jelenéssel összekapcsoljuk. Másrészt attól, hogy azok hibájába essünk, akik minden ismert vagy nem ismert okokból (ez esetben „pszichológiai“ okokból) kívánva magyarázni nem látják meg az élet általunk érthető vagy nem érthető jelenségeiben Istent. Mert a fontos csak az, hogy a csodaként felismert jelenség megdöbbentő tényében még káprázóbban találkozzunk — a Krisztusban hozzánk jövő Mindenható Istennel, a mi Édes Atyánkkal, aki abban a csodában csupán a Maga jelenlétének valóságát bizonyítja meg kézzelfoghatóbbnak látszó módon a hívőnek.

— h — n

geződik és cselekedeteink mozgatója az egyéni érdek. Erre tanított meg a súlyos létért való küzdelem. Le kell vetköznünk ezt az ó-embert és meg kell születnie bennünk az új-embernek, melynek gondolatát, minden cselekvését a szeretet két nagy parancsa irányítja és az abbol fakado önkéntes szolgálat munkavállalása.

Otthon van a sztachanovista munkatulajeljesítmény. Nekünk a krisztusi munkatulajeljesítményt kell ezzel szemben állítani. Ez a munkatulajeljesítmény nem az anyag-és államisten célját szolgálja, nem önérdékből folyik, hanem az Isten ézeretéből való szolgálatából vállalt önkéntes munka, melyhez erőt ad az önzetlen felebaráti és magyar testvéri szeretet. Nem elég magában a munkavállalás, mert ez legtöbbször egyéni érdeket szolgál, hanem emellett létkérdés nemzetünk szempontjából az önkéntes munkakeresés, ott és úgy, amint alkalom adódik reá. Ez a munka azonban csak úgy lesz eredményes, ha imádságos lélekkel teljesítődik. Ez a munka az Isten szolgálatára való lelki egység megteremtése mely egyedül tud erőt adni a hivattászerű földi munkánk elvégzésére.

Szálljunk magunkba, amíg nem késő. Büneink megbánásával, bevállalásával, s javátételére való elszántsággal nyerhetjük meg Isten támogató kegyelmét, ami nélkül egy lelki újjáépítés hazánknak lehetetlen. Ne felejtjük el, hogy a mi kötelességünk az otthon lap-pango erőket összegyűjteni és a jövő szolgálatába állítani. Isten nélkül azonban atombomba lesz belőle. Vigyázzunk és imádkozzunk! dr. u. Z. S.

Az örök út....

„En vagyok az út, élet és az Igazság“.

Mióta ez emberi nem gondolkozni kezdett önmaga felett és megalakult a legkezdetelegesebb társadalmi együttélés, örök problémája volt, ki vagyok én tulajdon képen, honnan jövök és hová megyek és hogyan kell embertársaimmal együtt élnem, akik testben, lélekben, a földi sét sorsában azonosak velem.

Mihelyt gondolkozni kezdett önmaga felett, megérezte azt, hogy nemcsak egy a többi teremtmények közül hanem lakozik benne valami, ami nem e földről való, nem az anyaghoz tartozik, amiből a teste, ez a mozgó, cselekvő, alkotó gépezet vétetett. Megérezte, hogy a földhöz köti minden és mégis épen az az erő, ami őt gondolkozni, öntudatosan cselekedni, alkotni tudó lényé teszi, nem e földről való, elkivánczik innen, máshelyt keresi hazáját. Ebből az elvagyakozó érzésből születtek meg az emberi nem származását megmagyarázni akaró mythosok, ebből születtek meg az Istennel való kapcsolatot kereső és megteremteni akaró vallások és az ember és élete lényegét megmagyarázni akaró filozofiai rendszerek.

Az ember-amint megvan irva-igazságban, boldogságban és ártatlanságban teremtett, hogy Isten akaratának cselekvője legyen mint az Édenkert őrzője és gondozója. A bűnbeesés folytán azonban elvesztette az Istennel való közvet-

len lelki kapcsolatát és a föld mára hagyott, bolygó vándora lett, hogy engedelmességének büntetéseként boldoguljon annak a tudásnak a segítségével, melyet a tiltott fa gyümölcsének megevése által nyert. Ezernyi út állott előtte, magárahagyottan kellett keresnie, melyik a helyes, melyiken kell mennie. Ennek az utkeresésnek a szellemtörténeti megvalósulása és állomási mindazok a vallások és filozófiai rendszerek, melyek megszülettek a legrégebb időtől az Ige földre szállásáig és emberi testben való öltözéséig. Ettől kezdve két út állott az emberi nem előtt: Vele haladni, vagy nélküle és ellene. A Megváltó eljöveteleig mindezeknek az életre hívója volt a mind tudatosabbá váló nosztalgikus vágyakozás az elvesztett büntelenségi állapot után, az atyai házhoz való visszatérés után.

Krisztus születése után a megtérni nem akaró, makacs emberi észnek a lázadó önhittsége, mely nála nélkül akarta megtalálni a meg nem oldható kérdésekre a feleletet. Mindezen kísérleteknek azt mondhatni kivétel nélküli közös vonásai, hogy az ember két részből áll, egy anyagi világból vett testből és egy a világtérmetől származó erőből (a lélekből), hogy ennek a második résznek az élete csak a földi lét alatt osztozik létben és sorsban az elsőjével, mert ezalatt együtt hat és dolgozik benne és vele. Az örök út tehát három részből áll, a születés előtti, a tényleges földi és a halál utáni részből. Az ember az első szakaszból nem tud semmit, a második szakasz az öntudatos földi élet, a harmadikról igyekszik önmagának képet alkotni a titkos sejtelméi alapján. A rendszerek egy része a leglényegesebbnek a földi életet tartja, a többiekkel, mint a képzelet szüleményével nem törődik, a másik rész keresi a kapcsolatot, az összefüggést a két élet között, a harmadik a földi élet jelentőségét teljesen elveti.

Ez a bizonytalanságban való tévelygések útja mindaddig, amíg Krisztus meg nem törte a bűn és a halál hatalmát. Azóta az Isten és Krisztus ellen lázadó emberi önhitt agyvelő útja, mert az Üdvözítő elhozta az emberi nem részére a világhosszú sötétségben, a reménytelenségben és a bizonytalanságban. Elhozta, mert megbizonyította életével, tetteivel és tanításaival, halálával és feltámadásával, hogy ő az „Ut, Élet és Igazság” és aki ezen az uton halad, megváltatik az eredendő büntől és a haláltól.

Merüljünk el egy csendes órán az Ur életének szemléletében. Az Isten egyszülött fia, a testet öltött Ige, aki az Atyától kilépett egy magasztos és isteni ihletettségű betöltésére, földi testet kellett, hogy öltözzön, mert csak így tölthette be küldetését. Végig kellett élnie egy emberi életet minden megkísérletével, szenvedésével együtt, hogy igazi testvér, felebarát, példakép, tanítómester lehessen és megbizonyíthassa embereket által is megérthető módon, hogyan maradhat egy gyarló földi testet hordozó is ártatlan és büntetlen. Így mutatta meg, hogy csak két út áll az emberi nem előtt nyitva az összes következményeivel együtt. Az első Ádám útja, aki ártatlanságban, boldogságban és igazságban teremtett, de nem tudván legyőzni a gyarló test kísértéseit, elszakadt Istentől, bűnbe taszítva ezáltal elkövetkezendő utódait is. Ez az út vezette az emberit minden megkísérletével, szenvedésével, a gyötrelmebe, a mindenki harcába mindenki ellen. A másik út önmaga, akinek büntől terhelt emberi testet kellett hordoznia, mégis le tudott győzni minden kísértést, ártatlan maradt. Így nemcsak vissza térhetett az Atyához, hanem legyőzhette a bűn és halál hatalmát és önmaga szeretetből való egyszerű áldozatával megváltotta a bűn és halál hatal-

ma alól mindazokat, akik az emberi nemből a megváltásban és megbocsájto kegyelemben vetett mélyeséges és igaz hittől megigazulva a második út választják és azon haladnak amennyire ezt emberi gyarloságuk megengedi. Eltéveldésüket tisztá szívből megbánják és hálás szeretetből Isten szolgálatára rendelik életüket. Ez az út visszavezet a „mindenki békéje mindenkiel” boldog országába, ahol biztosítva van az Isten akarata szerint való tökéletesedés. Ez az út is nyitva áll az egész emberi nem számára.

Az ő nagy tanúságtétele, egész életének példája és tanítása megszünteti a tévelygő bizonytalanságot minden igaz Krisztus követő számára. Így válik ő mindenek számára, aki ő benne hiszen, az Utta!

Igaz hívő vagy, s nem tudod honnan jöttél? Téged is a te Atyád, a mindenható és szerető Isten küldött megjelölt hivatással a földre, mikor porlando testedbe belelehelte szellemét, beleírta lelkedbe az erkölcsi törvényeit, beléd oltotta a jora, nemesre való törekvést és az ő utána való oltathatlan vágyakozást.

Igaz hívő vagy és nem tudod, mi az életed célja? Földi életed célja az, hogy a reád bízott hivatásodat betöltsd igaz szeretetből, legjobb tehetséged szerint a te Urad, Istened és Atyád szolgálatában, az ő akarata szerint cselekedve. Igyekezz arra minden erődből, hogy minden gondolatod és cselekvésed egy Neki szentelt imádság legyen, melyben itt a földön megszenteltesd az ő neve.

Igaz hívő vagy és nem tudod, mi a földi életed értéke? Igen nagy értéke van, mert földi életed minőségétől és milyenségétől függ, hogy méltó vagy-e a Szent Lélek áldásaira és méltó leszel-e a megváltásra és a feltámadásra.

Igaz hívő vagy és nem tudod, hogyan teheted ezt meg mint gyarló ember? Győzd le a test és a földi élet kísértéseit a Megváltó segítségével úgy, amint ő megmutatta. Legyen számodra ő az ut, amelyen törekszel minden erőddel haladni. Uralkodjék életedben a szeretet két nagy parancsa és igyekezz mindig eszerint cselekedni. Sokszor nem tudsz a kísértő felett győzni, sokszor letérsz az igaz utról, sokszor irányítja cselekedeteidet a szeretetnélküliség vagy a szeretetlenség parancsa. Szállj magadba, valld meg gyarló, elesett emberi mivoltodat, bánd meg igaz töredelmességgel, a megbocsájto kegyelemben vetett igaz hittel kérd azokat megbocsájtását a megígértett ingyen kegyelemből és tégy erős fogadást, hogy többet nem követed el azokat. Megváltod és a Szent Lélek segítségét kérve vetkőzd le magadrol az o-embert és engedd megszületni magadban az új-embert. Ez megadatik néked ingyen kegyelemből, ha igaz hittel kéred, s ha az igaz hitedből születő lelki erőddel igyekszel legyőzni bűnös voltodat és megigazulni a Megváltó segítségével.

Igaz hívő vagy és bizonytalan előttd életed harmadik szakasza? Rettessz a haláltól, mert földi életed befejezését jelenti? Nincs ott előttd a nagy bizonyosság, a keresztalál és a feltámadás. Nem teszi ez bizonyossá előttd hogy amit halálnak nevezünk, az csak egy kapu, amelyet át-levetve a halando porhüvelyt és halhatatlanságba öltözve-visszatérünk a minket elküldő Atyánkhoz, aki Krisztus áldozatáért, ha bűneinket megbáno lélekkel és a Megváltóban vetett hittel térünk meg hozzá, felelem mint a tékozló fiut az atyja.

„En vagyok az Ut, Élet és Igazság” mondta Megváltónk mikor a földön járt emberi testben, de ez is marad az emberi nemre nézve a világ végeztéig.

Krisztus az ut minden igaz követőjére nézve, mert ezen az egyetlen uton juthat el csak az em-

beri nem egyenként és összesen az elvesztett boldogság országába már itt a földön, s a Mennyek Országába, ha innen küldetése lejártával megtr az Atyához.

Ő az élet, mert egyszeri áldozatával minden igaz hívőt megváltott a bűn és halál hatalma alól. Csak annak számára a halál sötét keresztje a nagypénteki kereszt, aki-ben nincs meg az élő hit, mert minden igaz Krisztust követő részére a megváltottság bizonyosságá vált hitének, a megválto szeretetnek és a feltámadásnak a fénye sugárzik rola vissza.

Ő az Igazság, mert megbizonyította, hogy mi az emberi élet a maga tiszta valóságában, felfedte az élet nagy titkát és megmutatta, mi az isteni igazságosság, melynek gyarló viszfénye, sőt gyakran szöges ellentéte az, amit mi emberek itt a földön igazságnak nevezünk.

Ha a Megváltó megmutatta uton haladsz Testvérem át az életem akkor helyesen fogod értékelni földi életedet, Isten akaratának a cselekvője leszel és méltó válasz megváltottságra és már itt a földön a Szent Lélek áldásaira. Amen.

dr. u. Z. Z.

Egy mindenkor kész segítőkész megpróbáltatása.

Maté: 8—24—27.

A rádió belekiáltotta a világba, az újságok külön vastagbetűs nyomással hozták a híreket a háborgó tenger pusztításairól. Emberi ésszel meg is magyarázták a szörnyű vihartámadás okait meteorológiai alapon. Elfelejtkeztek azonban arról megemlékezni, hogy napjaink természeti, lelki, politikai és társadalmi dühöngő viharai közepette az emberiség nem fordul ahhoz, akinek hatalom adatott mindenek felett. A háborúk, forradalmak és az emberi tudás csodálatos és jórészt a pusztítást szolgáló találmányai közepette a lelkekben kialudt a mélyeséges hit. Vad viharok hullámain táncol az emberiség élethajója, folynak a mentési kísérletek, csak az nem jut eszébe Ádám kései utódainak, hogy könyörgéseikkel felkeltsék — mint az apostolok tették — a mesterségesen elaltatott Krisztust, hogy lecsillapítsa a dühöngő hullámokat révbe vezesse az iránytű nélkül vesztébe rohano hajót.

A megpróbáltatások kinjaiban szenvedő Európa északnyugati partján van egy kis ország-Hollandia-mely évszázadokon keresztül megbizonyította, hogyan lehet egy létszámban kis nép lelkiekben a legnagyobbak közül való. Függetlensége elnyerése óta a nép és uralkodóháza lelkét az igazi mélyeséges hit, a Krisztus igaz követésére való törekvés hatotta át és az igaz felebarátai szeretet kapcsolta össze a sziveket. Ez diktálta a törvényeket, ezen épült fel az egész társadalmi élet és gazdasági berendezkedés. Ez képezi alapját a családi életnek a legkisebbtől a legmagasabbig. Ha a világpolitikai helyzet fegyveres harcra kényszerítette, kardját mindig csak Istennel az igazság, a vallási, lelkiismereti és nemes emberi szabadság érdekében húzta ki. Büszkén gondolhatunk arra, hogy legtöbb esetben egymás oldalán harcoltunk a nagy eszmékért, mint a kereszténység és kultúra védői. A legutóbbi évtizedben is a boldogság és béke hazája volt mindaddig, amíg az Antikrisztus által felkorbácsolt szenvedélyek háboruja át nem tört a békés határokon, hogy saját igájukba kényszerítse ezt a népet is, elhallgattassák szívében az Ur szavát, elaltassák lelkében Krisztust. A kísérlet nem sikerült. A hollandok-mint egykor az apostolok-felébresztették a Megváltót, s mikor a vihar elcsendesedett, országok megint a keresztényen hit igaz követője, a béke és nyugalom hazája lett.

A nép és uralkodója a felvirágzó jólétben nem felejtkeztek meg a más országokban szenvedő embertársaikról. Az első világháború

után elsőnek nyújtotta ki segítőkészét Hollandia a nélkülözök felé, példát mutatva a többi népeknek. A nyomorgásra, pusztulásra, betegségben való elsorvadásra ítélt magyar gyermekek százai és százai találtak gondozásra az igaz hívő nevelőszülök valoban olyan szeretettel ölelték magukhoz őket, mint ha vérbeli apái és anyái lettek volna a kis magyaroknak.

Ugyanez a segítőkészség és krisztusi szeretet nyilvánult meg mostani megpróbáltatásaink közepette, mikor gondozásba vettek öreg, beteg száműzött magyarokat, felkarolták az otthonról menekülni kényszerült theologusainkat, tüdülni vitték az emigráció nehéz küzdelmes életében kifáradt magyar anyákat és asszonyokat, támogatják az emigrációban súlyos nehézségekkel küzdő egyházunkat és az egyetlen magyar iskolát.

Mindezt a könyörülő samaritá-példázata szerint önzetlen szívből és szeretetből cselekedték, hiszen tudták, hogy mindezért nem adhatunk más minthogy imáinkba foglaljuk őket. Földi viszonylatban ez kevés, de igaz Krisztus követők számára a legtöbb, amit egyik nép a másiknak adhat.

Csodálattal olvastuk a második világháború előtt hősies küzdelmüket a tengerrel szemben, melyben újabb területeket hódítottak el az emberi kultúra, a jólét számára, hogy virágzó életet teremtsenek ott, ahol addig csak a tenger sos hullámai uralkodtak. Krisztussal szívükben folytatták nehéz munkájukat, s a tenger hullámai lecsendesedtek és visszavonultak.

Most tengerfenékké változott megint hazájuk földjének egyrésze. Eljött a megpróbáltatás, talán azért, hogy megmértessek hitük és igazvoltuk, talán azért, hogy az őket ért csapáson keresztül felébredjen az emberiség lelkiismerete. Ember állj meg a pusztító leszámlásra való készülődés közepette, hogy áldozz az élet, nyugalom, s a segítő szeretet oltárán is valamit. Áldozz önzetlenül, áldozd haszonkeresés nélkül! Ébredj tudatára annak, mire kellene használnod mindazt a tudást és földi kincset, mely megadott neked, hogy valoban a szó nemes értelmében ember és Isten akaratának munkása és cselekvője akarsz lenni itt a földön.

Mi szegény, elárvult magyarok talán a legmélyebben át tudjuk érezni a csapást. Mi szeretnénk elsőkké lenni a segítségben, de kezeink guzsba vannak kötve. Népünk nagy része az Antikrisztus igájában görnyed, egy kis töredéke a hontalanság keserű kenyerét eszi.

Testvér, a megpróbáltatásokban megtisztult lelkű magyar református testvérem, jere imádkozunk együtt a hollandokért nehéz napjaikban. Felejtkezünk meg a magunk fájdalomról, legyünk igaz Krisztus követők, fohászokdjunk az Egek Urához az ő boldogulásukért azzal a tudattal, hogy amit igaz hittel kérünk, amiért igaz hittel imádkozunk, meghallgattatik és megadatik.

dr. u. Z. S.

Vele vagy ellene

Ádám késői leszármazottja-az emberiség-egyenlőségről, szabadságról és testvériségről álmodozott. Az eszme szép volt, amíg be nem bizonyosodott, hogy a gyakorlati életben való alkalmazásuk mit jelent, ha „Ellene” akarja megvalósítani és alapját nem a szeretet két nagy parancsa képezi. Be kellett látnia, hogy az egyenlőséget legfeljebb az egyéredkkörűek ismerik el egymás között, de ott s csak „az élni és élni hagyás alapján”. Hajlandok megadni minden olyan szabadságot, ami érdekeiket nem sérti, de az érdek védelmében még a közejük tartozók kezeit is megkötik. A testvériség felebarátot és embertestvért nem ismer csak érdektestvért s gyűlöl mindenkit, aki nem

tartozik ezek közé. Egy célt ismer minden csoport-bármelyik legyen is az: a földi hatalom, vagyon, érvényesülési lehetőség saját maga részére való biztosítás.

Az ember új utakat keres, de a megpróbáltatások, végzetlen patakokban való omlása, a csapások közepeztette még mindig nem tud rádöbbenni arra, hogy Nélküle vagy Ellene nem tud semmit megoldani. Nem tudja felfogni, hogy az emberi értelem három szavát: egyenlőség, testvériség, szabadság, csak akkor valósíthatja meg ha életének alapját a maga teljességében és lényegében az a három szó fogja képezni, mely irva található János evangéliumának 14. része 5—6. versében: „Mondá neki Tamás: Uram nem tudjuk hová mégy, mimodon tudhatjuk azért az utat? Mondá neki Jézus: En vagyok az ut, az igazság és az élet.”

Ő az ut, mert példázta életével, megmutatta tanításával, hogy a tudásfája gyümölcsöt ad az anyag és a test hatalmába esett és így bűnössé lett Ádám utodai, hogyan szerezhetik vissza az ártatlanságban, igazságban és szabadságban születtségüket a földi gyarló és romlando porhüvelybe való öltözöttségük mellett is. Ezért ő az ut, melyen járva az ember és az emberiség visszatérhet az atyai házhoz. Ennek az utnak az irányjelző táblája a szeretet két nagy parancsa, lényege ennek a két parancsolatnak az élet minden vonalán és megnyilvánulásában való alkalmazása. Ez megadja azt a krisztusi erkölcsi felelősségutadatot, mely megszüntet minden egyenlőtlenséget, ami minden gyűlöletnek a szítoja és alapja. Ha ez a felelősségutadot él az emberiség egyenként és összesen a lelkében, akkor az erősebb lép tudja, hogy a hatalom azért adadott a kezébe hogy ne elnyomója, de támogatója legyen a gyöngébbeknek és kötelessége részére az Istentől kapott szabadságának, tehetségének és küldetésének a betöltésére való lehetőség biztosítása. Akkor a békét diktálók között nem a boszu és a „Jaj a legyőzöttnek” elve fogja vezetni, hanem a teljes megbocsájtás és az emberi jogok teljes biztosítása egy új, jobb élet megkezdéséhez. Nemcsak az ellenfélben fogja keresni a hibát, hanem először önmagát vizsgálja meg, nem ő volt-e az, aki a másikat a gyűlölet és elkeseredés útjára kergette. Ha ez a felelősségutadot él, minden egyes, akinek több adatott, tudni fogja, hogy ezt kötelessége Isten akaratának érvényesülése és ember-testvérei javának a szolgálataba állítani. Először önmagát vizsgálja meg, s ha látja, az ő magatartása az oka a gyöngébbek elégedetlenségének, hajlandó önként áldozatot hozni a gyűlölet kioltására, nem várja, amíg rákényszerítik. Ezt jelenti, hogy ő az ut, melyen járva az ember földi viszonylatban is visszanyerheti a boldogságot, a békét és a nyugalmat és elékesülhet a jövő élet koronájának az elnyerésére is.

Ő az igazság, s egyszersmind a teljes szabadság, mert ahol az emberek életét és tetteit a szeretet két nagy parancsa irányítja, ott fölösleges minden földi törvény és szabadságkorlátozás, mert minél nagyobb a szeretet érvényesülése, annál nagyobb a boldogság és megelégedés.

Ő az élet, mert megtanít minket arra, hogy ez a földi élet csak egy jelentéktelen kis része az életnek, s csak egy fontossága van, hogy méltóval tegyen az örökéletre. Fel-szabadít a Mammon rabságából, s elveszti jelentőségét mind az, aminek segítségével a Sátán a gyűlöletet szítja. Igazán látóvá teszi a mi szemünket. Ha a Sátán nyitotta ki azokat, mindenben csak azt tudjuk meglátni, ami elkeserít, gyűlöletre indít és az isteni igazságosság elleni lázadásra szit. Ha ő nyitja ki szemünket a látásra, meglátjuk még a rosszban is a jót és hálát tudunk adni az így kapott segítségért.